

Zbierka súdnych rozhodnutí

NÁVRHY GENERÁLNEHO ADVOKÁTA
MACIEJ SZPUNAR
prednesené 22. januára 2019¹

Vec C-694/17

**Pillar Securitisation Sàrl
proti
Hildur Arnadottirovej**

[návrh na začatie prejudiciálneho konania, ktorý podal Cour de cassation (Kasačný súd, Luxembursko)]

„Návrh na začatie prejudiciálneho konania – Súdna právomoc, uznávanie a výkon rozsudkov
v občianskych a obchodných veciach – Luganský dohovor II – Smernica 2008/48/ES –
Úverová zmluva – Pojmy „spotrebiteľ“ a „účely, ktoré nie sú súčasťou podnikania alebo povolania“

I. Úvod

1. Tento návrh na začatie prejudiciálneho konania sa týka zosúladenia vymedzení pojmu „spotrebiteľ“ v dvoch rozličných právnych aktoch, na ktoré sa vzťahuje výkladová právomoc Súdneho dvora.
2. Konkrétne sa v prejednávanej veci Cour de cassation (Kasačný súd, Luxembursko) Súdneho dvora pýta, či sa osoba, ktorá uzavrela zmluvu o pôžičke, ktorá podľa článku 2 ods. 2 písm. c) smernice 2008/48/ES² nepatrí do pôsobnosti tejto smernice z dôvodu, že celková výška úveru poskytnutého na základe zmluvy je vyššia ako 75 000 eur, automaticky nemá považovať za spotrebiteľa v zmysle článku 15 dohovoru o právomoci a o uznávaní a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach³.
3. Vnútroštátny súd sa totiž touto otázkou pýta, či má pojem zakotvený v smernici 2008/48, ktorá harmonizuje určité hmotnoprávne ustanovenia týkajúce sa zmlúv o spotrebiteľských úveroch, rozhodujúci vplyv na výklad pravidla právomoci, ktoré normotvorca zaviedol na ochranu spotrebiteľov v cezhraničných sporoch s obchodníkmi. V tejto veci teda Súdny dvor bude môcť rozvinúť svoju nedávnu judikatúru vytvorenú rozsudkami Vapenik⁴ a Kainz⁵, ktorá sa týka hľadania súladu medzi pojmami medzinárodného práva súkromného v rámci systému práva Únie.

1 Jazyk prednesu: francúzština.

2 Smernica Európskeho parlamentu a Rady z 23. apríla 2008 o zmluvách o spotrebiteľskom úvere a o zrušení smernice Rady 87/102/EHS (Ú. v. EÚ L 133, 2008, s. 66).

3 Dohovor podpísaný 30. októbra 2007 (Ú. v. EÚ L 147, 2009, s. 5), ktorého uzavretie bolo v mene Spoločenstva schválené rozhodnutím Rady 2009/430/ES z 27. novembra 2008 (Ú. v. EÚ L 147, 2009, s. 1) (ďalej len „Luganský dohovor II“).

4 Rozsudok z 5. decembra 2013 (C-508/12, EU:C:2013:790).

5 Rozsudok zo 16. januára 2014 (C-45/13, EU:C:2014:7).

II. Právny rámec

A. *Luganský dohovor II*

4. Hlava II Luganského dohovoru II, nazvaná „Právomoc“, obsahuje v oddiele 4, nazvanom „Právomoc vo veciach spotrebiteľských zmlúv“, článok 15, ktorého odsek 1 stanovuje:

„Vo veciach týkajúcich sa zmluvy uzavretej spotrebiteľom na účely, ktoré nemožno považovať za súčasť jeho podnikania alebo povolania, sa právomoc určí podľa tohto oddielu, pričom nie sú dotknuté ustanovenia článku 4 a článku 5 ods. 5, ak:

- a) ide o zmluvu o predaji tovaru na splátky alebo
- b) ide o zmluvu o úvere splatnom v splátkach alebo zmluvu o akejkoľvek inej forme úveru uzatvorenú na financovanie predaja tovaru, alebo
- c) vo všetkých ostatných prípadoch zmluva bola uzatvorená s účastníkom, ktorý obchoduje alebo podniká v štáte viazanom týmto dohovorom určeného podľa bydliska spotrebiteľa alebo akýmkoľvek spôsobom smeruje takéto činnosti do tohto štátu alebo do viacerých štátov vrátane tohto štátu a zmluva spadá do rozsahu týchto činností.“

5. Článok 16 ods. 2 tohto dohovoru stanovuje:

„Druhý účastník zmluvy môže žalovať spotrebiteľa len na súdoch štátu viazaného týmto dohovorom, v ktorom má spotrebiteľ bydlisko.“

6. Článok 23 Luganského dohovoru II dáva zmluvným stranám možnosť dohodnúť sa na tom, že právomoc na riešenie sporov, ktoré vznikli alebo môžu vzniknúť v súvislosti s konkrétnym právnym vzťahom, bude mať súd alebo súdy štátu viazaného týmto dohovorom. Pokiaľ však ide o konania vo veciach spotrebiteľských zmlúv upravené v oddiele 4 uvedeného dohovoru, jeho článok 17 stanovuje:

„Od ustanovení tohto oddielu sa možno odchýliť len dohodou:

1. uzatvorenou po vzniku sporu alebo
2. ktorá umožňuje spotrebiteľovi začať konanie na iných súdoch ako na tých, ktoré sú uvedené v tomto oddiele, alebo
3. uzatvorenou medzi spotrebiteľom a druhým účastníkom zmluvy, ak obaja majú v čase uzavretia zmluvy bydlisko alebo obvyklý pobyt v tom istom štáte viazanom týmto dohovorom, ktorá dáva právomoc súdom tohto štátu, za predpokladu, že takáto dohoda nie je v rozpore s právnym poriadkom tohto štátu.“

B. *Smernica 2008/48*

7. Odôvodnenie 10 smernice 2008/48 stanovuje:

„Rozsah harmonizácie určuje vymedzenie pojmov v tejto smernici. Povinnosť členských štátov vykonávať ustanovenia tejto smernice by sa preto mala obmedziť na jej rozsah pôsobnosti určený týmto vymedzením pojmov. Touto smernicou by však nemalo byť dotknuté uplatňovanie ustanovení tejto smernice členskými štátmi v súlade s právom Spoločenstva v oblastiach, na ktoré sa jej rozsah

pôsobnosti nevzťahuje. Členský štát by preto mohol zachovať alebo zaviesť vnútroštátne právne predpisy zodpovedajúce ustanoveniam tejto smernice alebo niektorým jej ustanoveniam o zmluvách o úvere mimo rozsahu pôsobnosti tejto smernice, napríklad o zmluvách o úvere, pri ktorých je čiastka nižšia ako 200 EUR alebo vyššia ako 75 000 EUR...“

8. Článok 2 tejto smernice, nazvaný „Rozsah pôsobnosti“, stanovuje:

„1. Táto smernica sa vzťahuje na zmluvy o úvere.

2. Táto smernica sa nevzťahuje na:

...

c) zmluvy o úvere, pri ktorých je celková výška úveru nižšia ako 200 EUR alebo vyššia ako 75 000 EUR;

...“

9. V článku 3 písm. a) smernice 2008/48 je pojem „spotrebiteľ“ vymedzený ako „fyzická osoba, ktorá pri transakciách, na ktoré sa vzťahuje táto smernica, koná s cieľom, ktorý nesúvisí s jej obchodnou, podnikateľskou ani profesijnou činnosťou“.

III. Skutkové okolnosti sporu vo veci samej

10. Odporkyňa v spore vo veci samej, pani Hildur Arnadottirová s bydliskom na Islande, si v marci 2005 zobrala od spoločnosti Kaupthing Bank Luxembourg pôžičku v sume zodpovedajúcej jednému miliónu eur. Táto pôžička mala odporkyňu v spore vo veci samej umožniť nadobudnutie akcií islandskej spoločnosti Bakkavör Group hf, v ktorej bola členkou predstavenstva. Uvedenú pôžičku mala splatiť v jedinej splátke najneskôr do 1. marca 2010.

11. Splatenie úveru bolo kryté zárukou spoločnosti Bakkavör Group, ktorú podpísala odporkyňa v spore vo veci samej a jeden ďalší člen predstavenstva tejto spoločnosti.

12. Kaupthing Bank Luxembourg sa neskôr rozdelila na dva subjekty. Jeden z nich, navrhovateľka v spore vo veci samej, Pillar Securitisation Sàrl, sa domáhal splatenia pôžičky poskytnutej odporkyňu v spore vo veci samej pred luxemburskými súdmi, pričom sa odvolával na doložku zmluvy o pôžičke, podľa ktorej majú právomoc práve tieto súdy.

13. V prvostupňovom konaní Tribunal d'arrondissement de Luxembourg (Okresný súd Luxemburg, Luxembursko) konštatoval, že nemá právomoc na rozhodnutie sporu z dôvodu, že odporkyňu v spore vo veci samej treba považovať za spotrebiteľa v zmysle článku 15 Luganského dohovoru II. V dôsledku toho je podľa uvedeného súdu potrebné vylúčiť uplatnenie doložky o súdnej právomoci, podľa ktorej majú právomoc luxemburské súdy, lebo nezodpovedá ustanoveniam o odchýlke zakotveným v článku 17 Luganského dohovoru II.

14. V druhostupňovom konaní Cour d'appel (Odvolací súd, Luxembursko) potvrdil, že luxemburské súdy nemajú právomoc na rozhodovanie o žalobe.

15. Navrhovateľka v spore vo veci samej podala kasačný opravný prostriedok, v ktorom uviedla tri samostatné dôvody.

16. Z návrhu na začatie prejudiciálneho konania vyplýva na jednej strane, že podľa vnútroštátneho súdu je prvý dôvod nedôvodný, a na druhej strane, že o druhom a treťom dôvode tento súd ešte právoplatne nerozhodol.

17. Druhým kasačným dôvodom založeným na porušení článku 15 Luganského dohovoru II navrhovateľka v spore vo veci samej Cour d'appel (Odvolací súd) vytýka konštatovanie, že odporkyňa v spore vo veci samej uskutočnila prostredníctvom zmluvy o pôžičke investíciu na účely, ktoré nie sú súčasťou jej podnikania alebo povolania.

18. Tretím kasačným dôvodom, ktorý je založený na porušení rovnakého ustanovenia, navrhovateľka v spore vo veci samej vytýka Cour d'appel (Odvolací súd) nezohľadnenie skutočnosti, že na zmluvu o pôžičke uzatvorenú odporkyňou sa nevzťahuje smernica 2008/48, ktorá zo svojej pôsobnosti vylučuje zmluvy o úveroch s celkovou výškou presahujúcou 75 000 eur. Navrhovateľka v spore vo veci samej sa v dôsledku toho domnieva, že hoci pojem „spotrebiteľ“ v zmysle článku 15 Luganského dohovoru II je autonómnym pojmom, zmluvu o pôžičke s celkovou výškou presahujúcou 75 000 eur nemožno považovať za spotrebiteľskú zmluvu na účely uplatnenia tohto ustanovenia.

19. Cour de cassation (Kasačný súd) sa vzhľadom na tieto kasačné dôvody pýta, či má pôsobnosť smernice 2008/48 vplyv na vymedzenie pojmu „spotrebiteľ“ v zmysle článku 15 Luganského dohovoru II.

IV. Prejudiciálna otázka a konanie na Súdnom dvore

20. Za týchto okolností sa Cour de cassation (Kasačný súd) rozhodol prerušiť konanie a položiť Súdnemu dvoru túto prejudiciálnu otázku:

„Možno v rámci úverovej zmluvy, ktorá z dôvodu celkovej výšky úveru nepatrí do pôsobnosti smernice [2008/48], pričom neexistuje vnútroštátna právna úprava uplatňujúca ustanovenia uvedenej smernice na oblasti, ktoré do jej pôsobnosti nepatria, považovať osobu za ‚spotrebiteľa‘ v zmysle článku 15 [Luganského dohovoru II] z dôvodu, že zmluva bola uzavretá na účely, ktoré nemožno považovať za súčasť jej podnikania alebo povolania?“

21. Návrh na začatie prejudiciálneho konania bol do kancelárie Súdneho dvora doručený 11. decembra 2017.

22. Písomné pripomienky predložili Súdnemu dvoru účastníci konania vo veci samej, luxemburská, portugalská a švajčiarska vláda, ako aj Európska komisia.

V. Posúdenie

A. Úvodná pripomienka

23. Vnútroštátny súd sa svojou prejudiciálnou otázkou pýta, či napriek tomu, že neexistuje vnútroštátna právna úprava uplatňujúca ustanovenia smernice 2008/48 na oblasti, ktoré nepatria do rozsahu jej pôsobnosti, je predsa len možné považovať osobu, ktorá uzavrela na súkromné účely zmluvu o úvere, na ktorú sa z dôvodu celkovej výšky úveru táto smernica nevzťahuje, za spotrebiteľa v zmysle článku 15 Luganského dohovoru II.

24. Vnútroštátny súd v návrhu na začatie prejudiciálneho konania uvádza, že práve v súvislosti s druhým a tretím kasačným dôvodom navrhovateľky v spore vo veci samej sa Súdneho dvora pýta na výklad článku 15 Luganského dohovoru II. Druhý dôvod sa však netýka súladu tohto dohovoru so smernicou 2008/48. Zdá sa totiž, že navrhovateľka v spore vo veci samej týmto dôvodom spochybňuje skutočnosť, že odporkyňa v spore vo veci samej uzavrela predmetnú zmluvu na súkromné účely.

25. Podobne Komisia vo svojich písomných pripomienkach uvádza, že má pochybnosti, pokiaľ ide o uvedené posúdenie vykonané vnútroštátnym súdom. Čo sa týka luxemburskej vlády, nespochybňuje toto posúdenie skutkového stavu, ale len abstraktne formuluje pripomienky súvisiace s povahou a účelom spotrebiteľských zmlúv.

26. Za týchto okolností sa domnievam, že druhý kasačný dôvod, ako aj úvahy Komisie sú zamerané na predpoklad, z ktorého vnútroštátny súd vychádzal. Súdnemu dvoru totiž nie je položená otázka, či okrem celkovej výšky úveru aj iné skutkové okolnosti sporu vo veci samej svedčia v prospech tézy, podľa ktorej by sa odporkyňa v spore vo veci samej nemala považovať za spotrebiteľa.

27. V každom prípade návrh na začatie prejudiciálneho konania neobsahuje informácie, na základe ktorých by bolo možné aj bez návrhu podrobne preskúmať túto otázku. Všetky informácie poskytnuté Súdnemu dvoru pochádzajú od navrhovateľky v spore vo veci samej, ktorá spochybňuje nedostatok právomoci luxemburských súdov na rozhodovanie o žalobe. V dôsledku toho bez ohľadu na možné pochybnosti v tomto smere, s prihliadnutím na rozdelenie právomocí medzi Súdnym dvorom a vnútroštátnymi súdmi, nebudem skúmať otázku, či odporkyňa v spore vo veci samej konala pri uzatváraní úverovej zmluvy na súkromné účely. V týchto návrhoch sa teda obmedzím na preskúmanie právnej problematiky, ktorej odrazom je prejudiciálna otázka formulovaná vnútroštátnym súdom.

B. Stanoviská účastníkov konania

28. Navrhovateľka v spore vo veci samej sa ako jediná domnieva, že článok 15 Luganského dohovoru II bráni tomu, aby bola za spotrebiteľa považovaná osoba, ktorá uzavrela zmluvu o úvere, ktorý z dôvodu svojej výšky nepatrí do pôsobnosti smernice 2008/48. Po prvé na základe dôvodovej správy k Luganskému dohovoru II, ktorú vypracoval profesor Fausto Pocar⁶, navrhovateľka v spore vo veci samej tvrdí, že článok 15 tohto dohovoru treba vykladať z hľadiska právnych predpisov Únie a najmä smernice 2008/48.⁷ Po druhé sa navrhovateľka v spore vo veci samej v podstate domnieva, že normotvorca vylúčil z pôsobnosti tejto smernice zmluvy o úveroch, ktorých suma je vyššia ako 75 000 eur, v dôsledku toho, že podľa jeho názoru osoby, ktoré uzatvoria zmluvy o úveroch prevyšujúcich túto sumu, nepotrebujú osobitnú ochranu. Také ustanovenia o právomoci, akým je článok 15 Luganského dohovoru II, by sa teda nemali vzťahovať na osoby, v prípade ktorých osobitná ochrana nie je opodstatnená.

29. Naopak, odporkyňa v spore vo veci samej, portugalská a švajčiarska vláda, ako aj Komisia sa domnievajú, že výklad článku 15 Luganského dohovoru II nezávisí od smernice 2008/48. V podstate zastávajú názor, že pojem „spotrebiteľ“ uvedený v tomto ustanovení sa má vykladať autonómne, a teda nezávisle od obmedzení týkajúcich sa celkovej výšky úveru uvedených v článku 2 ods. 2 písm. c) smernice 2008/48.

C. Analýza

30. Prejudiciálna otázka formulovaná vnútroštátnym súdom sa týka pojmu „spotrebiteľ“ v zmysle Luganského dohovoru II a smernice 2008/48. Skutočný právny problém v prejednávanej veci však priamo nesúvisí s vymedzením pojmu „spotrebiteľ“ v Luganskom dohovore II a v smernici 2008/48, ale s vymedzením pojmov „zmluva“ a „transakcie“ v článku 15 uvedeného dohovoru a v článku 3 uvedenej smernice.

31. Jadro definície pojmu „spotrebiteľ“ je totiž v rámci týchto dvoch právnych aktov do veľkej miery rovnaké.

⁶ Ú. v. EÚ C 319, 2009, s. 1, ďalej len „Pocarova správa“.

⁷ Pozri bod 81 Pocarovej správy.

32. Podľa článku 3 písm. a) smernice 2008/48 je „spotrebiteľ“ fyzická osoba, ktorá pri transakciách, na ktoré sa vzťahuje táto smernica, koná „s cieľom, ktorý nesúvisí s jej obchodnou, podnikateľskou ani profesijnou činnosťou“.

33. Rovnako podľa článku 15 Luganského dohovoru II je spotrebiteľ osoba, ktorá uzavrela zmluvu „na účely, ktoré nemožno považovať za súčasť [jej] podnikania alebo povolania“.

34. Prinajmenšom v kontexte prejednávanej veci tak hlavný rozdiel medzi vyššie uvedenými ustanoveniami smernice 2008/48 a Luganského dohovoru II spočíva v tom, že spotrebiteľ je stranou „zmluvy uzavretej [ním samým]“ a „transakci[i], na ktoré sa vzťahuje [smernica 2008/48]“.

35. V smernici 2008/48 síce pojem „transakcia“ vymedzený nie je, no v odseku 2 jej článku 2, nazvaného „Rozsah pôsobnosti“, sú uvedené zmluvy, na ktoré sa nevzťahuje. Z článku 2 ods. 2 písm. c) tejto smernice najmä vyplýva, že sa nevzťahuje na zmluvy o úvere, pri ktorých je celková výška úveru nižšia ako 200 eur alebo vyššia ako 75 000 eur.

36. Naopak, v druhej časti článku 15 ods. 1 Luganského dohovoru II je uvedené, na ktoré zmluvy uzatvorené spotrebiteľmi vo vyššie uvedenom zmysle sa vzťahujú ustanovenia hlavy II oddielu 4 dohovoru. V Luganskom dohovore II však pôsobnosť ustanovení tohto oddielu nie je obmedzená na zmluvy, ktorých výška je nižšia alebo vyššia než určitá suma.

37. Na záver tejto časti analýzy sa preto domnievam, že pojem „zmluva“ v zmysle článku 15 Luganského dohovoru II a pojem „transakcie“ v zmysle smernice 2008/48 sú navzájom nezávislé, pokiaľ ide o celkovú výšku poskytnutého úveru. Navyše pojem „transakcia“ v zmysle článku 3 písm. a) smernice 2008/48 v spojení s článkom 2 ods. 2 písm. c) tejto smernice určuje rozsah pôsobnosti uvedenej smernice a nemá sa uplatňovať mimo jej rámca. V dôsledku toho definície pojmov „spotrebiteľ“ v Luganskom dohovore II a v smernici 2008/48, v ktorých je spotrebiteľ vymedzený s odkazom na „zmluvu“ a „transakciu“, sú zároveň nezávislé jedna od druhej, prinajmenšom pokiaľ ide o celkovú výšku úveru poskytnutého na základe predmetnej zmluvy.

38. Teraz vzhľadom na tvrdenia účastníkov konania porovnáam vyššie uvedený výklad po prvé s judikatúrou Súdneho dvora a s myšlienkou vnútorného súladu pojmov práva Únie, ktorá z nej vyplýva, a po druhé s vysvetleniami uvedenými v Pocarovej správe v súvislosti s článkom 15 Luganského dohovoru II. Nakoniec po tretie vzhľadom na formuláciu prejudiciálnej otázky preskúmam prípadný vplyv legislatívnej voľby, pokiaľ ide o prebratie smernice 2008/48 do vnútroštátneho práva, na odpoveď na túto otázku.

1. Vnútorný súlad pojmov práva Únie

39. Súhlasím s tvrdením niektorých účastníkov konania, podľa ktorého Súdny dvor v rozsudku Vapenik⁸ konštatoval, že na zabezpečenie dodržania cieľov sledovaných normotvorcom Únie v oblasti spotrebiteľských zmlúv, ako aj vnútorného súladu práva Únie treba najmä zohľadniť pojem „spotrebiteľ“ obsiahnutý v iných právnych predpisoch práva Únie.

40. Považujem za zjavné, že základné poslanstvo rozsudku Vapenik⁹ sa netýka len výkladu pojmu „spotrebiteľ“, ale všetkých pojmov práva Únie. Myšlienka, podľa ktorej sa má pojem „zmluva“ v zmysle článku 15 Luganského dohovoru II vykladať z hľadiska pojmu „transakcia“ v zmysle článku 3 písm. a) smernice 2008/48 v spojení s článkom 2 ods. 2 písm. c) tejto smernice, sa mi však nezdá byť presvedčivá.

⁸ Rozsudok z 5. decembra 2013 (C-508/12, EU:C:2013:790, bod 25).

⁹ Tamže.

41. Je pravda, že Luganským dohovorom II nie sú viazané výlučne členské štáty Únie. Napriek tomu, hoci je územná pôsobnosť Luganského dohovoru II širšia ako územná pôsobnosť nariadenia (ES) č. 44/2001¹⁰ a jeho nástupcu, nariadenia (EÚ) č. 1215/2012¹¹, význam hlavného posolstva rozsudku Vapenik¹² v kontexte prejednávanej veci spočíva v tom, že tento dohovor a tieto nariadenia majú rovnaký predmet úpravy, rovnakú systematiku a rovnaké pravidlá právomoci.¹³ Okrem toho súdy, ktoré majú uplatňovať a vykladať Luganský dohovor II, musia dbať na súhlasný výklad rovnocenných ustanovení týchto nástrojov.¹⁴ V dôsledku toho treba po prvé Luganský dohovor II posudzovať v kontexte neustáleho vzájomného pôsobenia medzi režimom Bruselského a Luganského dohovoru.¹⁵ Po druhé rovnako ako pri ustanoveniach uvedených nariadení sa pojmy používané v článku 15 Luganského dohovoru II majú vykladať autonómne, a to predovšetkým s prihliadnutím na systematiku a ciele tohto dohovoru v záujme zaistenia jednotného uplatňovania uvedeného dohovoru vo všetkých štátoch, ktoré sú ním viazané.¹⁶

42. Nemyslím si teda, že z rozsudku Vapenik¹⁷ by bolo možné vyvodiť závery, ktoré by svedčili v prospech zápornej odpovede na prejudiciálnu otázku položenú v prejednávanej veci.

43. Po prvé Súdny dvor v tomto rozsudku vykladal ustanovenia nariadenia (ES) č. 805/2004¹⁸, ktoré je súčasťou právneho rámca, pomocou ktorého chce Únia rozvíjať súdnu spoluprácu v občianskych veciach s cezhraničným dosahom. Súdny dvor tak konštatoval, že vzhľadom na *doplňovú povahu* pravidiel zavedených nariadením č. 805/2004 vo vzťahu k pravidlám obsiahnutým v nariadení č. 44/2001 sa ustanovenia nariadenia č. 44/2001 javia ako zvlášť relevantné.¹⁹ Následne Súdny dvor stále v súvislosti s vnútorným súladom právnych nástrojov Únie poukázal²⁰ na smernicu 93/13/EHS²¹ a nariadenie (ES) č. 593/2008²². Voľba týchto dvoch právnych nástrojov Únie v kontexte rozsudku Vapenik²³ sa mi zdá byť jasná. Nariadenie č. 593/2008 zavádza kolízne normy, ktoré sú *zas doplnkové*

10 Nariadenie Rady z 22. decembra 2000 o právomoci a o uznávaní a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach (Ú. v. ES L 12, 2001, s. 1; Mim. vyd. 19/004, s. 42).

11 Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady z 12. decembra 2012 o právomoci a o uznávaní a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach (prepracované znenie) (Ú. v. EÚ L 351, 2012, s. 1).

12 Rozsudok z 5. decembra 2013 (C-508/12, EU:C:2013:790, bod 25).

13 Pozri v tomto zmysle stanovisko 1/03 (nový Luganský dohovor) zo 7. februára 2006 (EU:C:2006:81, bod 152).

14 Pozri protokol č. 2 o jednotnom výklade dohovoru a o Stálom výbore (Ú. v. EÚ L 339, 2007, s. 27). Pozri tiež rozsudok z 20. decembra 2017, Schlömp (C-467/16, EU:C:2017:993, bod 47).

15 Pozri návrhy, ktoré som predniesol vo veci Schlömp (C-467/16, EU:C:2017:768, bod 23).

16 Pozri rozsudok z 28. januára 2015, Kolassa (C-375/13, EU:C:2015:37, bod 22), ako aj návrhy, ktoré som predniesol v tejto veci (C-375/13, EU:C:2014:2135, bod 33).

17 Rozsudok z 5. decembra 2013 (C-508/12, EU:C:2013:790).

18 Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady z 21. apríla 2004, ktorým sa vytvára európsky exekučný titul pre nesporné nároky (Ú. v. EÚ L 143, 2004, s. 15; Mim. vyd. 19/007, s. 38).

19 Rozsudok z 5. decembra 2013, Vapenik (C-508/12, EU:C:2013:790, bod 25). Pokiaľ ide o doplnkovú povahu nariadenia č. 805/2004, pozri tiež odôvodnenie 20 tohto nariadenia, podľa ktorého veriteľ by mal mať možnosť požiadať o vydanie osvedčenia o európskom exekučnom titule pre nesporné nároky, alebo môže namiesto toho zvoliť systém uznávania a výkonu podľa nariadenia č. 44/2001 alebo iných nástrojov Únie.

20 Rozsudok z 5. decembra 2013, Vapenik (C-508/12, EU:C:2013:790, body 26 a 29).

21 Smernica Rady z 5. apríla 1993 o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách (Ú. v. ES L 95, 1993, s. 29; Mim. vyd. 15/002, s. 288).

22 Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady zo 17. júna 2008 o rozhodnom práve pre zmluvné záväzky (Rím I) (Ú. v. EÚ L 177, 2008, s. 6).

23 Rozsudok z 5. decembra 2013 (C-508/12, EU:C:2013:790).

vo vzťahu k pravidlám medzinárodnej právomoci v zmysle nariadenia č. 44/2001,²⁴ zatiaľ čo smernica 93/13 síce rovnako ako smernica 2008/48 harmonizuje hmotnoprávne ustanovenia, no v zásade sa uplatní na všetky spotrebiteľské zmluvy a v dôsledku toho *zavádza všeobecnú normu*²⁵ ochrany spotrebiteľov v rámci Únie.²⁶

44. Vzhľadom na rozsudok Vapenik²⁷ tak voľba právnych nástrojov Únie zohľadnených pri výklade pojmov iného aktu nie je náhodná. Je príznačné, že hoci sa vec, v ktorej bol vydaný tento rozsudok, týkala splatenia sumy dlžnej na základe zmluvy o peňažnej pôžičke, Súdny dvor v ňom neodkazuje na smernicu 2008/48. V tejto súvislosti si vzhľadom na okolnosti prejednávanej veci nemyslím, že smernica 2008/48 by mohla mať rozhodujúci vplyv na výklad článku 15 Luganského dohovoru II.

45. Po druhé v rozsudku Vapenik²⁸ Súdny dvor vyvodil z troch vyššie uvedených nástrojov práva Únie jediný záver s pomerne všeobecným dosahom, podľa ktorého cieľ ochrany spotrebiteľov zakotvený v ustanoveniach práva Únie, ktorý má obnoviť rovnosť strán pri zmluvách uzatváraných medzi spotrebiteľom a obchodníkom, vylučuje uplatnenie týchto ustanovení na osoby, voči ktorým táto ochrana nie je opodstatnená.²⁹ Myšlienku, že z dôvodu takej zmluvnej podmienky, akou je celková výška úveru, sa zmluvná strana nemá považovať za spotrebiteľa v zmysle smernice, však nemožno považovať za záver všeobecného dosahu porovnateľný so záverom vyvođeným v rozsudku Vapenik.³⁰

46. Napokon po tretie aj v súvislosti s právnymi predpismi, ktorých výslovným cieľom je dosiahnuť súlad,³¹ ako je uvedené v ich odôvodneniach, konkrétne s nariadeniami č. 864/2007 a 44/2001, Súdny dvor v rozsudku Kainz³², ktorý bol vydaný po rozsudku Vapenik³³, uviedol, že „sledovaný súlad nemôže v žiadnom prípade viesť k tomu, že ustanoveniam nariadenia č. 44/2001 sa prizná výklad odporujúci systematike a cieľom tohto nariadenia“.

24 V tomto smere chcem poukázať na to, že Súdny dvor podobne uvažoval v rozsudkoch z 26. mája 1982, Ivenel (133/81, EU:C:1982:199, bod 15), a z 8. marca 1988, Arcado (9/87, EU:C:1988:127, bod 15). V týchto rozsudkoch sa Súdny dvor odvolal na ustanovenia dohovoru o rozhodnom práve pre zmluvné záväzky podpísaného v Ríme 19. júna 1980 (Ú. v. ES C 282, 1980, s. 1) pri výklade jedného z ustanovení dohovoru z 27. septembra 1968 o právomoci a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach (Ú. v. ES L 299, 1972, s. 32). Ako ďalší príklad tohto uvažovania pozri rozsudok zo 14. novembra 2002, Baten (C-271/00, EU:C:2002:656, bod 43), v ktorom Súdny dvor vykladal ustanovenia posledného uvedeného dohovoru z hľadiska nariadenia Rady (EHS) č. 1408/71 zo 14. júna 1971 o uplatňovaní systémov sociálneho zabezpečenia na zamestnancov a ich rodiny, ktorí sa pohybujú v rámci spoločenstva (Ú. v. ES L 149, 1971, s. 2; Mim. vyd. 05/001, s. 35), ktoré stanovovalo pravidlá koordinácie vnútroštátnych právnych úprav v oblasti sociálneho zabezpečenia.

25 Pokiaľ ide o úlohu smernice 93/13 v systéme práva Únie, pozri návrhy, ktoré som prednedávnom predniesol vo veciach Abanca Corporación Bancaria a Bankia (C-70/17 a C-179/17, EU:C:2018:724, body 52 až 55).

26 V tomto smere pozri rozsudok z 10. septembra 2015, Holterman Ferho Exploitatie a i. (C-47/14, EU:C:2015:574, body 41 a 42), v ktorom Súdny dvor vykladal pojem „pracovník“ v zmysle článku 18 nariadenia č. 44/2001 z hľadiska výkladov tohto pojmu v rámci článku 45 ZFEÚ a viacerých legislatívnych aktov Únie. Na základe týchto výkladov tak Súdny dvor vytvoril univerzálnu alebo prinajmenšom všeobecnú definíciu pojmu „pracovník“ v práve Únie.

27 Rozsudok z 5. decembra 2013 (C-508/12, EU:C:2013:790).

28 Rozsudok z 5. decembra 2013 (C-508/12, EU:C:2013:790, body 26 až 31).

29 Tento výklad podporuje rozsudok z 25. januára 2018, Schrems (C-498/16, EU:C:2018:37, bod 28), v ktorom Súdny dvor potvrdil rozsudok Vapenik, podľa ktorého je potrebné zohľadniť aj pojem „spotrebiteľ“ uvedený v ďalších právnych predpisoch Únie. S výnimkou pomerne všeobecného odkazu na článok 169 ods. 1 ZFEÚ však rozsudok Schrems neodkazuje na ďalšie ustanovenia práva Únie. Súdny dvor presnejšie spomenul článok 169 ods. 1 ZFEÚ a následne uviedol, že výklad pojmu „spotrebiteľ“, ktorý by vylučoval výkon určitých činností, by bránil účinnej obrane práv, ktoré spotrebiteľia majú voči svojim zmluvným partnerom, ktorí sú obchodníkmi, a že taký výklad by bol v rozpore s cieľom uvedeným v dotknutom článku Zmluvy, ktorým je podporovať ich právo vytvárať združenia na ochranu svojich záujmov. Dalo by sa dokonca tvrdiť, že napriek odkazu na rozsudok Vapenik v rozsudku Schrems (bod 28) nejde o koordinovaný výklad pojmu „spotrebiteľ“, ale o systematický výklad umožňujúci zabezpečiť potrebný účinok práva Únie a jeho cieľa, ktorým je ochrana spotrebiteľov.

30 Rozsudok z 5. decembra 2013 (C-508/12, EU:C:2013:790).

31 Podľa odôvodnenia 7 nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 864/2007 z 11. júla 2007 o rozhodnom práve pre mimozmluvné záväzky (RÍM II) (Ú. v. EÚ L 199, 2007, s. 40) vecná pôsobnosť a ustanovenia tohto nariadenia by mali byť zlučiteľné s nariadením č. 44/2001 a nástrojmi, ktoré sa zaoberajú rozhodným právom pre zmluvné záväzky.

32 Rozsudok zo 16. januára 2014 (C-45/13, EU:C:2014:7, bod 20).

33 Rozsudok z 5. decembra 2013 (C-508/12, EU:C:2013:790).

47. Ciele smernice 2008/48 a Luganského dohovoru II sa totiž výrazne líšia. Smernica 2008/48 má harmonizovať určité aspekty právnych predpisov upravujúcich zmluvy o spotrebiteľských úveroch, najmä podmienky týkajúce sa informovania spotrebiteľa/príjemcu úveru, zatiaľ čo cieľom Luganského dohovoru II je stanoviť pravidlá na určenie súdu, ktorý má právomoc rozhodnúť občianskoprávny alebo obchodný spor. Pokiaľ ide o tento dohovor, ustanovenia jeho hlavy II oddielu 4 sú inšpirované úsilím chrániť spotrebiteľa ako zmluvnú stranu, ktorá sa považuje za ekonomicky slabšiu a z právneho hľadiska menej skúsenú než druhá zmluvná strana.

48. Paralela, ktorú vnútroštátny súd navrhuje v prejudiciálnej otázke, t. j. že hraničné hodnoty týkajúce sa celkovej výšky úveru stanovené v smernici 2008/48 určujú rozsah pôsobnosti článku 15 Luganského dohovoru II, by viedla k tomu, že osoby, ktoré uzavreli zmluvu o úvere, ktorého výška by bola nižšia než 200 eur, by sa nepovažovali za „spotrebiteľov“ a nemohli by sa odvolávať na toto ustanovenie Luganského dohovoru II. Domnievam sa však, že taký stav by nebol v súlade s cieľmi Luganského dohovoru II. Je zjavné, že neexistuje zásadný rozdiel medzi predpokladanou slabosťou osoby, ktorá uzavrela zmluvu o úvere vo výške 100 eur, a osoby, ktorá uzavrela zmluvu o úvere vo výške 200 eur.

49. Zhrniem to tak, že pri výklade ustanovení Luganského dohovoru II alebo ustanovení medzinárodného práva súkromného Únie vo všeobecnosti je možné inšpirovať sa ďalšími nástrojmi práva Únie. Tieto nástroje môžu teda predstavovať indície, pokiaľ ide o to, ako sa majú vykladať pojmy uvedené v takých ustanoveniach.

50. V rámci takého výkladu inšpirovaného ďalšími nástrojmi práva Únie je však potrebná opatrnosť vzhľadom na nebezpečenstvo vyvodenia prehnaných záverov. Po prvé je teda potrebné starostlivo vybrať tieto právne nástroje podľa ich vzťahu k vykladanému aktu a ich úlohy v systéme práva Únie. Po druhé je síce z takých prameňov inšpirácie možné vyvodiť závery všeobecného dosahu, tieto závery sa však nemôžu týkať podrobností, ktorými normotvorca Únie určuje rozsah pôsobnosti právnych nástrojov so špecifickou a obmedzenou pôsobnosťou. Napokon po tretie jednotný výklad pojmov uvedených v aktoch medzinárodného práva súkromného Únie nesmie viesť k tomu, že ustanovenia uvedených aktov by sa vykladali spôsobom odporujúcim ich systematike a cieľom.

51. Vzhľadom na tieto tri úvahy teda nemožno prijať paralelu navrhnutú v prejudiciálnej otázke v súvislosti s pojmami Luganského dohovoru II a smernice 2008/48.

2. Pocarova správa

52. Ako viacerí účastníci uvádzajú vo svojich písomných pripomienkach, z bodu 81 Pocarovej správy vyplýva, že široká koncepcia pojmu „spotrebiteľské zmluvy“ zakotvená v článku 15 Luganského dohovoru II zahŕňa všetky zmluvy, ktoré sú ako spotrebiteľské zmluvy upravené smernicami Únie, vrátane zmlúv, ktorými veriteľ udeľuje alebo prisľúbi udelenie spotrebiteľského úveru vo forme odloženej splátky, pôžičky či inej podobnej finančnej výpomoci, pokiaľ sú upravené v smernici 87/102/EHS³⁴, ktorá, pripomínam, bola zrušená a nahradená smernicou 2008/48.³⁵

53. Zdá sa však, že záver, ktorý navrhovateľka v spore vo veci samej vyvodzuje z tejto časti Pocarovej správy, t. j. že na prejudiciálnu otázku je potrebné odpovedať záporne, nezodpovedá zámeru autora uvedenej správy.

³⁴ Smernica Rady z 22. decembra 1986 o aproximácii zákonov, iných právnych predpisov a správnych opatrení členských štátov, ktoré sa týkajú spotrebiteľského úveru (Ú. v. ES L 42, 1987, s. 48; Mim. vyd. 15/001, s. 326).

³⁵ V tejto súvislosti chcem poukázať na to, že títo účastníci konania vykladajú bod 81 Pocarovej správy rôzne. Navrhovateľka v spore vo veci samej sa domnieva, že článok 15 Luganského dohovoru II by sa mal vykladať z hľadiska smernice 2008/48. Švajčiarska vláda zas vykladá bod 81 Pocarovej správy v tom zmysle, že na všetky zmluvy patriace do pôsobnosti smernice 2008/48 sa vzťahuje aj pojem „spotrebiteľské zmluvy“ uvedený v Luganskom dohovore II. Nemožno však z toho, naopak, vyvodiť záver, že zmluvy sú automaticky vylúčené z pôsobnosti ustanovení Luganského dohovoru II chrániacich spotrebiteľov len z toho dôvodu, že sa na ne nevzťahuje vyššie uvedená smernica alebo nástroje, ktoré ju nahradili, t. j. smernica 2008/48. Naopak, Komisia sa skôr prikláňa k výkladu bodu 81 tejto správy, ktorý je uvedený v bodoch 55 a 56 nižšie.

54. Rovnako ako Komisia sa domnievam, že na pochopenie bodu 81 Pocarovej správy je potrebné správne zamerať úlohu článku 15 Luganského dohovoru II v systéme pravidiel právomoci zavedenom týmto dohovorom.

55. Počas platnosti predchodcu Luganského dohovoru II, t. j. prvého Luganského dohovoru³⁶, sa ustanovenia hlavy II oddielu 4 podľa článku 13 tohto dohovoru vzťahovali na obmedzené kategórie zmlúv. Článok 15 Luganského dohovoru II podstatne rozšíril zoznam zmlúv, na ktoré sa vzťahujú ustanovenia tohto oddielu.

56. Ako totiž vyplýva z bodu 81 Pocarovej správy, zatiaľ čo v článku 13 prvom odseku bode 3 Luganského dohovoru sa hovorí o „akejkolvek inej zmluve o dodaní tovaru alebo zmluve o poskytnutí služieb“, v článku 15 ods. 1 písm. c) Luganského dohovoru II sa použili slová „vo všetkých ostatných prípadoch“ bez taxatívneho spresnenia predmetu dotknutej zmluvy. S cieľom ilustrovať prepracovanie rozsahu pôsobnosti ustanovení hlavy II oddielu 4 Luganského dohovoru Pocarova správa odkazuje na viaceré smernice práva Únie. Tieto odkazy však nemožno chápať v tom zmysle, že pôsobnosť týchto smerníc na jednej strane a Luganského dohovoru na druhej strane bola skordinovaná do najmenších podrobností. Naopak, uvedené odkazy slúžia ako ilustrácia zmlúv, na ktoré sa vzhľadom na ich predmet vzťahujú ustanovenia hlavy II oddielu 4 Luganského dohovoru II.

57. Pri čítaní Pocarovej správy tak nemožno konštatovať, že na zmluvu, ktorá vzhľadom na svoj cieľ patrí vo všeobecnosti do pôsobnosti smernice 2008/48, no z dôvodu celkovej výšky úveru je z tejto pôsobnosti vylúčená, sa automaticky nevzťahujú ustanovenia hlavy II oddielu 4 Luganského dohovoru II.

3. Vplyv legislatívnej voľby, pokiaľ ide o prebratie smernice 2008/48, na odpoveď na prejudiciálnu otázku

58. Formulácia prejudiciálnej otázky nabáda k preskúmaniu, či odpoveď na túto otázku závisí od toho, či sa vnútroštátny zákonodarca rozhodol alebo nerozhodol uplatniť ustanovenia, ktorými bola smernica 2008/48 prebratá, na oblasti, ktoré nepatria do pôsobnosti tejto smernice. Táto možnosť je členským štátom výslovne priznaná v odôvodnení 10 smernice 2008/48, podľa ktorého „členský štát by preto mohol zachovať alebo zaviesť vnútroštátne právne predpisy zodpovedajúce ustanoveniam tejto smernice alebo niektorým jej ustanoveniam o zmluvách o úvere mimo rozsahu pôsobnosti tejto smernice, napríklad o zmluvách o úvere, pri ktorých je čiastka nižšia ako 200 EUR alebo vyššia ako 75 000 EUR“.

59. Vzhľadom na predchádzajúce úvahy, a najmä s prihliadnutím na skutočnosť, že pojmy v článku 15 Luganského dohovoru II sa majú vykladať autonómne, je však možné dospieť k jedinému záveru, a to že voľba vnútroštátneho zákonodarcu, pokiaľ ide o pôsobnosť ustanovení prijatých na prebratie smernice 2008/48, je v súvislosti s právnym problémom uvedeným v prejudiciálnej otázke nerelevantná.

60. Navyše ako uvádza švajčiarska vláda, je potrebné vziať do úvahy to, že v niektorých štátoch viazaných Luganským dohovorom II sa smernica 2008/48 neuplatňuje. Bez ohľadu na výklad prejudiciálnej otázky by sa tak prípadne mohlo ukázať, že smernica 2008/48 nebola do právneho poriadku dotknutého štátu prebratá.

³⁶ Dohovor o právomoci a o uznávaní a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach, podpísaný v Lugane 16. septembra 1988 (Ú. v. ES L 319, 1988, s. 9) (ďalej len „Luganský dohovor“).

61. Vzhľadom na vyššie uvedenú analýzu sa domnievam, že osoba, ktorá uzavrela úverovú zmluvu na súkromné účely, nestráca postavenie spotrebiteľa v zmysle článku 15 ods. 1 Luganského dohovoru II, ak predmetná zmluva z dôvodu celkovej výšky úveru nepatrí do pôsobnosti smernice 2008/48. Okrem toho vzhľadom na judikatúru Súdneho dvora hraničné hodnoty týkajúce sa celkovej výšky úveru, ktoré sú upravené v článku 2 ods. 2 písm. c) tejto smernice, nemožno uplatniť na článok 15 ods. 1 Luganského dohovoru II.³⁷ Túto úvahu nespochybňujú vysvetlenia uvedené v Pocarovej správe.³⁸ Nakoniec súd, ktorý chce uplatniť článok 15 Luganského dohovoru II, nie je viazaný podrobnými hmotnoprávnymi ustanoveniami prijatými na prebratie smernice 2008/48. Paralela navrhnutá v rámci prejudiciálnej otázky nie je potrebná.³⁹

VI. Návrh

62. Vzhľadom na všetky predchádzajúce úvahy navrhujem, aby Súdny dvor odpovedal na prejudiciálnu otázku, ktorú položil Cour de cassation (Kasačný súd, Luxembursko), takto:

Článok 15 dohovoru o právomoci a o uznávaní a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach podpísaného 30. októbra 2007, ktorého uzavretie bolo v mene Spoločenstva schválené rozhodnutím Rady 2009/430/ES z 27. novembra 2008, sa má vykladať v tom zmysle, že osoba, ktorá uzavrela úverovú zmluvu na súkromné účely, nestráca postavenie spotrebiteľa v zmysle tohto článku, ak predmetná zmluva z dôvodu celkovej výšky úveru nepatrí do pôsobnosti smernice Európskeho parlamentu a Rady 2008/48/ES z 23. apríla 2008 o zmluvách o spotrebiteľskom úvere a o zrušení smernice Rady 87/102/EHS.

³⁷ Pozri body 58 až 60 vyššie.

³⁸ Pozri bod 57 vyššie.

³⁹ Pozri body 49 až 51 vyššie.